

6

Do rozednění se neobjevili žádní liktoři, aby mě zatkli, tak jsem měl za to, že se můžu vydat kamkoli, což jsem taky udělal.

Ráno poskytlo občanům nové rozptýlení, na Martovo pole totiž přijížděli Caesarovi muži. Na chvíli na mě zapoměli, protože se všichni vyhrnuli severozápadními branami na staré armádní cvičiště, aby přivítali hrdiny z Galie. Muži byli v plné zbroji, proto nemohli vstoupit do města, ale volby se konaly právě na Martově poli, takže ani nemuseli.

Za poslední generaci se pole hodně zastavělo, vyrostly domy a obchody kolem Flaminiova cirkusu a komplexu Pompeiova divadla, což byla vlastně vesnice sama o sobě, ale stále bylo hodně prostoru vyhrazeno vojenskému cvičení. Než jsem tam dorazil, dvě kohorty už měly vztyčené stany a přicházeli další vojáci jako nekonečný proud valící se po via Flaminia.

Byli to veteráni a taky tak vypadali. Paže měli špinavé, obaly štítů poznamenané nepřízní počasí, pera a chocholy na helmách zplihlé. Jejich pláště hrály snad všemi odstíny rudé, od jasně červené až po zrzavě hnědou. Ale boty a meče měli bez poskvrnky, a jestli jejich vybavení nebylo úplně vhodné na přehlídku, pak naprosto vyhovovalo pro bitvu. Působili velice zdatně a nebezpečně.

Vyšel jsem branou Fontinalis spolu s hloučkem kolegů senátorů, ke kterým jsem se připojil na Foru.

„Jupiter, ochraňuj nás!“ prohlásil jeden, když jsme je uviděli. „Jsem opravdu šťastný, že je Caesar stále na sever od Rubikonu!“

Z nějakého důvodu jsme se nikdy nebáli římské armády, pokud byl její generál někde jinde. Caesarovo impérium končilo u Rubikonu. Kdyby ho přešel, stal by se jen pouhým občanem. Nebo jsme si to alespoň mysleli.

Toho rána vyrůstal na Martově poli hodně velký trh, protože potulní prodejci a podvodníci zaútočili na tu spoustu vojáků, kteří pochodovali celou cestu z Galie se mzdou ve svých váčcích.

Muži byli z celé Itálie a Sicílie, ze špice Kalábrie až k nejsevernějšímu okraji Umbrie. Byli to muži vesnic a venkova, ale i z měst, jež rodila římské občany už staletí, či z těch, jejichž otcové si ještě pamatují, jak válčili s Římem. Většina z nich ale Řím nejspíš nikdy neviděla.

Poslední dobou to začínalo být stále běžnější. Za Hannibalových časů dokázali konzulové písknutím svolat deset legií během jednodenního pochodu z města, tak hustě bylo Latium obydlené vzkvétajícími rolnickými rodinami. Teď musíme prohledávat celý poloostrov, abychom postavili stejný počet legií, a kromě důstojníků slouží jen málo skutečných Římanů. Snad měl Caesar pravdu a jednoho dne budeme muset verbovat Galy. Tedy pokud je dřív všechny nezabije.

Pátral jsem po známých tvářích, ale v tak obrovské armádě jsem znal v podstatě jen hrstku mužů. Většinu svého času v Galii jsem strávil velením pomocnému sboru *auxilia* nebo jsem pracoval v Caesarově hlavním štábu. První příchozí patřili k legiím, které v Galii ani nebyly, když jsem tam naposledy sloužil. Původně celkem skromné tažení na podporu našich spojenců a zahrnutí Germánů zpátky za Rýn se změnilo na velkou dobovačnou válku, jež se rozšířila, aby dosáhla až na neznámý ostrov Británii.

Navzdory jejich vítězstvím nebyly k vidění žádné vavřínové věnce, trofeje ani jiné vítězné insignie. I na Caesara by to bylo

příliš arogantní a jistě vydal svým mužům přísné rozkazy, aby nic tak troufalého nevystavovali na odiv. Senát si stále žárlivě střežil právo udělit či odeprít triumf a Caesar ještě nebyl připravený zcela se se senátem rozejít. Tedy zatím ne.

Hned jak muži postavili tábor, vytvořili ze svých kopí trojnožky, opřeli o ně štíty, helmy pověsili na špičky kopí a zbroj i meče uložili do stanů. Když se procházeli davem, ponechali si jako znak svého postavení pouze vojenské opasky a boty. Při téhle ukázce dobré vůle si i ti nejzarytější proticaesarovci s úlevou vydechli a připojili se k všeobecnému veselí. Takto odzbrojení směli vojáci vstoupit do města.

Tihle vojáci, podobně jako vojáci ve všech dobách a na všech místech, předváděli svá vyznamenání, suvenýry a kořist. Kroucené náhrdelníky – propletené prstence galských válečníků – byly k vidění všude, od prostých bronzových kousků, jež nosili níže postavení Galové, až k překrásně zpracovaným zlatým či stříbrným, které se sejmuly z krků náčelníků často jednoduchou operací – useknutím hlavy. Během několika dnů snad každý chlapec v Římě nosil kolem svého hubeného krku velký bronzový prstenec.

Jiní ukazovali nádherné štíty z bronzu zdobené smaltem a dlouhé úzké meče, které očím přivyklým na krátký široký *gladius* připadaly exotické. Galové mají vášnivě rádi šperky a tihle muži jich přivezli do Říma neskutečné množství, stejně jako míle extravagantně obarvených látek zpracovaných v ohromujících vzorech s proužky a kostičkami. Řím měl brzy ty nejbarvenější, nejzářivější děvky na světě.

Bezpochyby to vypadalo stejně, když se Řekové vrátili z Troje.

„Velmi chytré,“ poznamenal Scribonius Libo, další kandidát na přetora a Pompeiův přítel. „A pro Caesara typické; jediným činem dosáhne několika věcí. Za prvé, všichni tihle muži pře-

váží hlasování ve prospěch jeho kandidátů. Za druhé, všem to připomene, jak mocným se stal. Za třetí, je to náborové tažení. Tihle muži hlásají: „Podívejte, jak může voják zbohatnout, když slouží Caesarovi.“

„Caesar využívá své zdroje efektivně,“ souhlasil jsem, „ale je to zcela legální.“

„Nemělo by být,“ zavrčel Scribonius. „Potřebujeme zákon, který udrží legie na hranicích tak dlouho, dokud budou ve zbrani.“

Tenkrát se o téhle záležitosti vedla spousta řečí. Náš dosavadní systém budování legií pro každou novou válku a jejich rozpouštění při návratu byl strašlivě zastaralý. Stále jsme je takhle stavěli pro rozsáhlé války, jako byla ta Caesarova, či pro neplánovaná tažení, jako bylo to Krassovo proti Parthům, ale následné usazování veteránů z vítězných válek se ukázalo jako trvalý bolehlav. Obvykle neměli žádnou půdu, kam by se mohli vrátit, protože většinu Itálie skoupili majitelé plantáží. Ti nestáli o to, aby se rozdělila mezi veterány, protože ji získali velice levně. Spousta největších vlastníků půdy byli senátoři, což byla další skutečnost, díky které si v těch letech má vlastní třída pod sebou čile podřezávala větev.

Legionáři se zřídka živili jinak než zemědělstvím nebo bojem. Protože půda byla vzácná, snažili se, seč mohli, aby zůstali ve zbrani co nejdéle. Z některých legií se staly trvalé instituce, předávaly se od jednoho prokonzula k druhému a zůstávaly pod svými zástavami dvacet i více let. Jiné, rozpuštěné, zůstávaly pospolu a s připravenými zbraněmi čekaly na další povolání k orlům.

Nějak se nám podařilo vytvořit třídu profesionálních vojáků. Pro stabilitu republiky představovali trvalé nebezpečí a Scribonius nebyl sám, kdo je chtěl zcela vážně vypudit z Itálie a umís-

tit do stálých pevností podél našich hranic. Tenhle záměr byl opodstatněný, ale zatím neměl nikdo odvalu nebo moc takový plán provést. Pompeius by to mohl udělat, ale jeho moc byla úzce svázaná se starým systémem. Jeho demobilizovaní veteráni byli jeho klienti a jeho mocenská základna. Kdykoli je mohl povolat zpátky do zbraně a všichni to věděli.

To, co nikdo nezmínil, byl největší zdroj bohatství pro Caesarovy řádící legie: otroci. Po větších bitvách, kdy byl zajat velký počet vězňů, dal Caesar občas každému muži vězně jako otroka, aby ho prodal, nebo si ho ponechal, zkrátka jak chtěl. Pochopitelně muži, kteří byli stále ve zbrani a na pochodu, měli pro otroky jen malé využití a žádný vhodný způsob, jak je poslat domů, tak je obvykle hned prodali obchodníkům s otroky, kteří odjakživa sledují legie jako supi vznášející se nad bitevním polem.

Musím dodat, že tihle vězni nebyli zajatí válečníci. Ti byli považováni za příliš nebezpečné pro práci na poli či v domácnosti, takže byli většinou zabiti na místě, pokud se dřív nezbačili života sami, aby se vyhnuli potupě. Ti, kteří přežili a Caesar je vybral k boji na svých triumfálních hrách, byli posláni do Itálie v řetězech pod přísnou stráž. Člověk je nemusel moc litovat. Někteří z nich skutečně boj přežili a získali tak svobodu. Galští bojovníci neměli v žádném případě námitky vůči smrti v zápase. Oni se děsili práce. Pro muže jejich postavení byla obyčejná práce nevýslovně potupná a ponižující.

Zajatci byli většinou ženy a děti kmene nebo lidé, kteří už byli otroky, a ti posledně jmenovaní byli nejpočetnější. Na rozdíl od Germánů, mezi kterými byli všichni svobodní muži válečníci, galští válečníci patřili jen k aristokracii. Většina obyvatel byli Galové narození do otroctví nebo do jistého druhu degradovaného vazalství, které nebylo o moc lepší.